

ע"פ 324/19 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 324/19

לפני: כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט א' שטיין

המערער: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לנוער מיום 2.12.2018 בת"פ 3634-07-18, שניתן על ידי כב' השופט י' ליפשיץ

תאריך הישיבה: ל' בניסן התשע"ט (5.5.2019)

בשם המערער: עו"ד מוחמד מסארווה

בשם המשיבה: עו"ד קובי מושקוביץ

בשם שירות המבחן לנוער: גב' טלי סמואל

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לנוער (כב' השופט י' ליפשיץ) בת"פ 3634-07-18 מיום 2.12.2018, בגדרו נגזרו על המערער 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל, עונש מאסר על תנאי ותשלום פיצוי לנפגע העבירה בסך של 5,000 ש"ח. הערעור דנן נסב על עונש המאסר בפועל שנגזר על המערער.

רקע וכתב האישום המתוקן

2. ביום 17.10.2018 הוגש נגד המערער, יליד שנת 2001, ואחיו, יליד שנת 2002 (להלן: הנאשם 2; להלן יחד: הנאשמים), כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון. מעובדות כתב האישום המתוקן עולה כי ביום 15.6.2018 נפגשו המערער והנאשם 2 עם המתלונן ועם צעירים נוספים ושתו משקאות אלכוהוליים. במהלך המפגש, התפתח עימות בין הנאשמים למתלונן, במהלכו שלף המערער סכין והרים אותה אל עבר המתלונן, אשר החל להימלט מהמקום. הנאשמים רדפו אחרי המתלונן, ומשלא עלה בידם להשיגו- הגיעו סמוך לביתו, שם פגשו באביו והחלו לקללו, לצעוק עליו ולזרוק אבנים על רכבו. לאחר זמן קצר הגיע המתלונן לקרבת ביתו, והנאשמים החלו לרדוף אחריו עד שאפסו כוחותיו והוא נפל ארצה. הנאשמים ניגשו אל המתלונן, המערער דקר אותו בחזה שמאל וביד ימין, והנאשם 2 היכה אותו ובעט בו בעודו שוכב. לאחר זמן קצר הגיע אביו של המתלונן והנאשמים היכוהו בפניו. כתוצאה ממעשי הנאשמים נגרמו למתלונן, בין היתר, פצעי דקירה בחזה שמאל וביד ימין, והוא הובהל לבית החולים.

3. המערער הודה במסגרת הסדר טיעון בעובדות כתב האישום המתוקן, והורשע, על-פי הודאתו, בעבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 333 ו-335(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977; תקיפה בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 382+379(א) לחוק העונשין; איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין; והחזקת סכין לפי סעיף 186(א)(1) לחוק העונשין. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם כי הצדדים יטענו לעונש באופן חופשי.

גזר הדין

4. במסגרת גזר הדין, קבע בית המשפט המחוזי כי הנאשמים ביצעו במתלונן ובאביו מעשים קשים ואכזריים, אשר הטילו עליהם אימה ובנס לא הובילו לתוצאות קטלניות. בנוסף, בית המשפט המחוזי עמד על המגמה הנוהגת בפסיקה להחמיר בענישה בגין עבירות אלימות, והוסיף כי בענייננו, רמת האלימות הלכה וגברה ככל שהאירוע התמשך. עוד נקבע, כי המעשים המיוחסים למערער הם חמורים יותר מהמעשים המיוחסים לנאשם 2, וזאת מכיוון שהמערער הוא שהחזיק בסכין ושלף אותה עוד בראשית העימות שהתגלע בין הנאשמים לבין המתלונן, ואף השתמש בה על-מנת לאיים על המתלונן ואביו ולדקור את המתלונן. לצד זאת, בית המשפט המחוזי סקר את מדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ועמד על כך שהמערער היה קטין בן 17 בעת ביצוע העבירה, ומשכך יש ליתן משקל משמעותי לשיקולי שיקום

בקביעת מתחם העונש ההולם.

5. כמו כן, בית המשפט המחוזי עמד על עיקרי תסקיר שירות המבחן לנוער שהוגש בעניינו של המערער, ממנו עולה כי הלה גדל בתנאים קשים של אלימות מצד אביו והזנחה בכל מישורי החיים, ומשכך הוא סובל מחסכים רגשיים ונוטה להתנהגות אלימה ולהתפרצויות זעם כלפי זולתו. עוד צוין בתסקיר, כי המערער סובל מהתמכרות לסמים ולאכזריות, באופן שמצמצם את שליטתו על התנהגותו, וכי הומלץ לשלבו במסגרת טיפולית. בסופו של דבר, ולנוכח שימוש מאסיבי בסמים; תפקוד לקוי של המערער; היעדר עוגנים במסגרת המשפחתית; התנגדות המערער להצעות טיפוליות בקהילה; ורצונו לסיים את ההליך מאחורי סוגר ובריאח - לא הובאה על-ידי שירות המבחן המלצה טיפולית.

6. בבואו לגזור את עונשו של המערער ציין בית המשפט המחוזי במסגרת השיקולים לחומרה את השיקולים הבאים: חומרת מעשיו של המערער; היעדר שיתוף הפעולה מצדו בהליכי שיקום; והכחשתו את התמכרותו לסמים. במסגרת השיקולים לקולא נזכרו גילו הצעיר של המערער; נסיבות חייו; הודאתו והחיסכון בזמן שיפוטי; היעדר עבר פלילי; הסכם ה"סולחה" שנכרת בין הנאשמים, באמצעות קרובי משפחתם, לבין המתלונן ואביו (להלן: הסכם ה"סולחה"); וכן התנהגותו החיובית של המערער במהלך מעצרו.

7. לנוכח כל האמור, ובהתחשב במכלול הנסיבות, גזר בית המשפט המחוזי על המערער את העונשים הבאים: 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים לבל יעבור המערער עבירת אלימות מסוג פשע; 4 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים לבל יעבור המערער עבירת אלימות מסוג עוון או עבירת החזקת סכין; וכן תשלום פיצוי למתלונן בסך של 5,000 ₪. יצוין כי בית המשפט המחוזי גזר על הנאשם 2, בין היתר, 10 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

התסקיר המשלים מטעם שירות המבחן

8. לשם שלמות התמונה, יצוין כי לקראת הדיון בערעור שהתקיים ביום 5.5.2019, הוגש לעיונו תסקיר משלים מטעם שירות המבחן לנוער בעניינו של המערער.

מהתסקיר המשלים עולה כי המערער משולב בפעילויות חינוך בכלא, לומד להשלמת 12 שנות לימוד, משתתף בחוגים ומשמש כאסיר תומך לקטינים אחרים המגיעים לכלא. עוד עולה מהתסקיר כי המערער חדל להשתמש בסמים ולצרוך אלכוהול, וכן מצוי בקשר רציף עם עו"ס בכלא ומשתתף בקבוצות טיפוליות המתמקדות, בין היתר, בשליטה בכעסים ובהימנעות משימוש לרעה בחומרים ממכרים. לצד זאת, צוין כי על-אף שהתנהגותו של המערער בכלא היא ככלל חיובית, הוא היה מעורב במספר אירועי אלימות עם אסירים אחרים, אשר בגין אחד מהם נפתח נגדו הליך פלילי נוסף. לבסוף נקבע כי לצד המוטיבציה שמפגין המערער להמשך ההליך השיקומי שהחל בכלא, הוא מתנגד להצעות טיפוליות ממושכות בקהילה, ומשכך לא ניתנה המלצה טיפולית בעניינו.

הערעור דנן

9. בערעורו טוען המערער, בעיקרו של דבר, כי בית המשפט המחוזי החמיר בעונשו יתר על המידה וחרג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. בתוך כך, נטען כי בית המשפט המחוזי לא נתן ביטוי מספק לנסיבותיו האישיות הקשות של המערער, אשר הובילו אותו הן לביצוע העבירות והן לקשייו להשתלב במסגרת טיפולית בקהילה. עוד טוען המערער כי בית המשפט המחוזי לא הביא בחשבון בגזר דינו את הסכם ה"סולחה", ובתוך כך את התצהיר מטעם המתלונן ואמו אשר במסגרתו ביקשו השניים להקל בעונשו של המערער. בנוסף, המערער טוען כי לא הייתה הצדקה להבחנה שערך בית המשפט המחוזי בין מעשי המערער לבין מעשיו של הנאשם 2, וכי חומרת העונש שהוטל עליו ביחס לעונש שהוטל על הנאשם 2, פוגעת בעיקרון אחדות הענישה.

המשיבה סומכת ידיה על גזר דינו של בית המשפט המחוזי, וטוענת כי העונש שנגזר על המערער הוא ראוי בנסיבות העניין, וזאת בין היתר לנוכח חומרתן של העבירות בהן הורשע. עוד מוסיפה המשיבה כי ההבחנה שנערכה בין המערער לבין הנאשם 2 מוצדקת מכיוון שהמערער, המבוגר מאחיו, הוא שדקר את המתלונן. כן נטען, כי בית המשפט המחוזי הביא בחשבון בגזר דינו את הסכם ה"סולחה" ואת נסיבות חייו של המערער. בהקשר לכך טוענת המשיבה, כי המערער מצוי אך בראשיתו של ההליך השיקומי בכלא - ואף משכך יש לדחות את הערעור.

דין והכרעה

10. לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות, מהטעמים המפורטים להלן.

הלכה היא כי ערכאת הערעור לא תתערב בגזר דין שניתן על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין או שהעונש שנגזר חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת (ראו: ע"פ 3520/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (29.8.2016); ע"פ 9147/17 אבו עביד נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (20.9.2018); ע"פ 7367/18 כורד נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (2.5.2019)). לא מצאתי כי המקרה דן נופל בגדר אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות.

11. חומרת מעשיו של המערער, אשר דקר את המתלונן ועלול היה לגרום לו לפגיעה קשה בהרבה מזו שנגרמה בפועל, מדברת בעד עצמה. רבות נכתב על חומרתה של תופעת האלימות הנגרמת בעת תגרה או מריבה, במהלכה נשלפת סכין, שהפכה לחזון נפרץ במחוזותינו, ועל הצורך למגרה באמצעות ענישה משמעותית ומרתיעה (ראו למשל: ע"פ 4173/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (16.8.2007)). במקרה דן, נסיבות ביצוע העבירות, וביניהן ההצטיידות בסכין; המרדף הנחוש אחר המתלונן שהסתיים בדקירתו; והנזקים שנגרמו למתלונן - מציבות את העבירות שביצע המערער ברף הגבוה של הפגיעה בערכים חברתיים ותואמות את מדיניות הענישה הנוהגת (ראו והשוו: שם, בפסקה 11; ע"פ 5360/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (28.3.2013); ע"פ 1261/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 8-9 (31.5.2018)). יתר על כן, בית משפט זה נדרש בעבר להיקפה ונזקיה של תופעת ה'סכינאות', הטומנת בחובה פוטנציאל לנזק רב ומצדיקה אף היא נקיטה בענישה מחמירה ומרתיעה (ראו: ע"פ 9133/04 גורדון נ' מדינת ישראל (20.12.2014); ע"פ 7682/18 עלקם נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (4.4.2019)). יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט י' דנציגר בע"פ 175/10 חנוכייב נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (28.7.2011):

"כבר נפסק לא אחת כי אל לו לבית המשפט להישאר אדיש לתופעת 'תת-תרבות הסכין'... אשר פשתה בקרבנו... בתי המשפט מצווים להחמיר עם מי שלקח לידו כלי משחית כסכין במטרה ברורה לפצוע אדם אחר ומתוך הבנה לתוצאות הקשות האפשריות למעשיו".

12. המערער טוען בערעורו כי בית המשפט המחוזי לא נתן משקל מספק להסכם ה"סולחה" אשר הביא לסיום הסכסוך בינו לבין המתלונן ואביו, וכן לנסיבותיו האישיות, ובכלל זה לרקע המשפחתי הקשה, להיותו קטין ולהיעדר עבר פלילי. עיון בגזר הדין מלמד כי בית המשפט המחוזי פרט במסגרת השיקולים לקולא את הנסיבות האישיות האמורות, ונתן להן ביטוי בגזר הדין. כך גם לגבי הסכם ה"סולחה", אשר עמד לנגד עיניו של בית המשפט המחוזי וניתן לו משקל בגזירת העונש. בהקשר לכך יש לזכור כי הסכם "סולחה" יכול אמנם לשמש כשיקול להקלה בעונש, אך כפי שנקבע לא אחת - הוא אינו חזות הכל (ראו: דנ"פ 3261/03 סרחאן נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (9.4.2003) והאסמכתאות שם; והשוו: ע"פ 2888/15 ח'דיירי נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (28.12.2016)).

13. בית המשפט המחוזי הביא בחשבון בעת גזירת העונש גם את היות המערער קטין, ולצד זאת ציין, ודבריו מקובלים עליו - כי קטינות אינה מעניקה חסינות מפני ענישה ראויה, ובכלל זה הטלת עונשי מאסר מאחורי סורג ובריח, וזאת ביתר שאת כאשר מדובר בקטינים על סף בגירות, כבענייננו (ראו: ע"פ 8144/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (10.3.2015); ע"פ 3673/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה כ"ז (14.3.2016); ע"פ 3734/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (5.7.2016)).

14. אוסיף עוד כי בית משפט זה קבע, אמנם, כי יש ליתן מעמד בכורה לשיקולי שיקום בענישתו של קטין, ובתוך כך לסיכויי שיקומו כפי שעולים מהמלצות הגורמים המקצועיים (ראו: ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 13 (8.3.2009); ע"פ 5048/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (14.2.2010); ע"פ 5957/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (21.7.2016)). ואולם, שיקולים אלה עשויים להידחות מפני שיקולי גמול או הרתעה, וזאת בשים לב לחומרת העבירות ולנסיבות ביצוען (ראו: ע"פ 5309/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (28.5.2015)). במקרה דנן, המערער ביצע, כאמור, מעשים חמורים, ולצד זאת, על-אף התקדמותו הניכרת בהליך השיקומי בכלא - הוא אינו מביע מוטיבציה להליכי שיקום מחוץ לכתלי הכלא. משכך, בית המשפט המחוזי איזן נכונה בין השיקולים השונים ולא נותר אלא להביע תקווה כי המערער ימשיך במחויבותו הניכרת להליך השיקומי בכלא, ויפיק ממנו את המרב על-מנת לצעוד במסלול חיים נורמטיבי.

15. המערער טוען עוד כי ההבחנה שערך בית המשפט המחוזי בינו לבין הנאשם 2 פוגעת בעקרון אחידות הענישה. ואולם, עקרון אחידות הענישה נועד לשמור על יחס הולם בין נאשמים שונים שביצעו עבירות דומות באותן נסיבות (ראו: ע"פ 7287/13 סידאוי נ' מדינת ישראל, פסקה 42 (23.9.2014)). בענייננו, המערער, אשר הוא זה אשר החזיק את הסכין ברשותו ודקר באמצעותו את המתלונן, ביצע מעשים חמורים יותר מאלה של הנאשם 2, אשר היה בן כ-15 בלבד בעת ביצוע העבירות - ומכאן שההבחנה שערך בית המשפט המחוזי מוצדקת.

16. לנוכח כל האמור לעיל, לא מצאתי להתערב בגזר הדין. משכך, אציע לחברי לדחות את הערעור ולהותיר את

גזר הדין על כנו.

שופטת

השופטת ע' ברון:

אני מסכימה.

שופטת

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

ניתן היום, ג' באייר התשע"ט (8.5.2019).

שופט

שופטת

שופטת
